Акт
лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», що потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

30.10.2024р. с. Геронимівка

Нами, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, інженером – лісопатологом І категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ РАЇСОЮ, інженером – лісопатологом І категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКОМ Володимиром, головним лісничим філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКОМ Олександром, інженером охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» КОЗКОЮ Вадимом, лісничим Закревського лісництва КОВТУНОМ Тарасом, лісничим Мошнівського лісництва ШВЕДОМ Романом, проведено 30 жовтня 2024 року лісопатологічне обстеження насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія) з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на **загальній площі 184,3 га.**

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	деревостану, куб. метрів на 1	
Мошнівське	18	5	11,5		11,5	3Дз2Яз2Лпд1Клг2Гз	122	0,70	2	27	36	280	2
Мошнівське	26	10	7,9		7,9	6Дз2Яз1Лпд1Гз+Клг	76	0,70	1	24	24	260	2
Мошнівське	27	15	5,9		5,9	10Дз+Яз+Клг+Гз	81	0,70	1	26	28	310	2
Мошнівське	30	7	19,0		19,0	6Дз3Яз1Гз+Лпд+Клг	100	0,70	1	28	36	330	2
Мошнівське	30	9	27,0		27,0	6Дз3Яз1Лпд+Гз+Клг	105	0,70	2	27	32	320	2
Мошнівське	38	12	24,0		21,4	3Яз3Гз3Клг1Лпд+Дз+Ос+Сз+Бп	75	0,70	1	26	32	250	2
Мошнівське	39	9	3,3		3,3	10Яз+Клг+Гз+Дз	70	0,70	1А	28	32	360	2
Мошнівське	41	6	10,0		10,0	5Дз5Яз+Гз+Клг+Лпд	105	0,60	2	27	44	330	2
Мошнівське	46	15	5,3		5,3	4Дз4Яз1Гз1Лпд+Клг+Брс	90	0,60	2	24	36	240	2
Разом по лісництву:			**113,9**		**111,3**								
Закревське	8	1	11,5		11,5	9Сз1Дз+Гз+Лпд	71	0,70	1	23	24	310	4
Закревське	8	2	1,3		1,3	10Сз+Дз	56	0,70	1	20	20	270	4
Закревське	8	3	1,5		1,5	10Сз+Дз	74	0,60	1	26	28	340	4
Закревське	8	4	2,5		2,5	10Сз+Дз+Клг+Гз+Лпд	70	0,70	1	25	28	370	4
Закревське	8	5	4,3		4,3	10Сз	74	0,70	1	26	32	390	4
Закревське	10	2	5,7		4,1	10Сз	62	0,70	1	22	24	330	4
Закревське	17	1	1,0		1,0	10Сз	59	0,70	1	21	24	310	4

Закревське	17	2	10,3		10,3	10Сз	56	0,90	2	18	20	310	4
Закревське	17	3	0,7		0,7	10Сз	60	0,70	1	22	24	310	4
Закревське	17	5	1,9		1,3	10Сз	73	0,60	1	24	32	300	4
Закревське	17	6	0,8		0,8	10Сз	68	0,70	1	23	24	340	4
Закревське	17	7	1,0		1,0	10Сз+Дз	59	0,70	1	21	24	290	4
Закревське	17	8	1,6		1,6	10Сз+Дз+Бп	58	0,90	1	20	24	350	4
Закревське	17	19	1,6		1,6	10Дз+Сз	59	0,70	3	16	20	150	4
Закревське	33	10	18,0		12,5	8Яз1Лпд1Гз+Дз	70	0,70	1А	26	32	250	4
Закревське	33	10	18,0	2	2,3	8Яз1Лпд1Гз+Дз	70	0,70	1А	26	32	250	4
Закревське	38	9	23,0		7,0	5Яз2Дз1Лпд1Клг1Гз+Брс	85	0,70	1	27	32	260	4
Закревське	38	9	23,0	6	1,6	5Яз2Дз1Лпд1Клг1Гз+Брс	85	0,70	1	27	32	260	4
Закревське	38	9	23,0	7	1,6	5Яз2Дз1Лпд1Клг1Гз+Брс	85	0,70	1	27	32	260	4
Закревське	38	28	7,5	2	4,5	6Яз1Дз1Клг2Гз+Лпд+Брс	80	0,70	1	26	28	270	4
Разом по лісництву:			**158,2**		**73,0**								
Всього по філії ВСР:			**184,3**										

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Філії, призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів, проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись «Санітарними правилами в лісах України», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

Обстеженням встановлено:

Обстежені насадження змішаного складу де,головною породою виступаєдуб звичайний, ясен звичайний та сосна звичайна.

У насадженнях Закревського та Мошнівського лісництвах Філії відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха та відсутність опадів), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників. Слід відмітити, що оглянуті ділянки в Мошнівському лісництві в більшості розміщені по схилах та ярах.

На ділянках вказаних лісництв спостерігається ослаблення та всихання дерев сосни, дуба, ясена, граба, липи, клена, береста, осики, де будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку дерева IV -VI категорії санітарного стану.

В результаті лісопатологічного обстеження та оцінки санітарного стану ділянок з головною породою дуб або, де є він у складі, по вище зазначених лісництвах, встановлено, що дані насадження характеризуються переважно деревами V-VI категорії санітарного стану, де будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку, в першу чергу, сухостійні, а потім із засохлим та відсутнім листям, з інтенсивною суховершинністю від 2/3 крони до 100 %, з відсутніми приростами, із сухими скелетними гілками, з масовими відмираючими водяними пагонами, дерева (в невеликій кількості) із зламами верхів та стовбурів, дерева з локальним й повним відшаруванням кори та пошкодженнями стовбуровими шкідниками (вусачами, златками, короїдами). Крім дерев дуба, будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку наявні дерева інших листяних порід: ясена, граба, кленів, липи, береста, поодиноко осики.

Спостерігається по Філії враження дерев дуба некрозно – раковими хворобами: поперечним раком, коли рана охоплює 100 відсотків периметра стовбура та східчастим раком, який викликає утворення на стовбурах і товстих гілках багатоступеневих ракових ран.

Східчастим раком вражені всі наявні листяні породи, де будуть відібрані дерева із ранами східчастого раку, які охоплюють понад 1/2 периметра стовбура, підлягаючі вибірковій санітарній рубці.

Також на обстежених дубових ділянках Філії в наявності дерева листяних порід із виходом плодових тіл трутовиків, які є збудниками стовбурових гнилей, підлягаючі вибірковій санітарній рубці.

Виявлені плодові тіла: справжнього трутовика (Fomes fomentarius), який викликає білу мармурову гниль стовбурів, несправжнього трутовика (Phellinus igniarius), який викликає білу ядрово - смугасту стовбурову гниль корозійного типу, центральну гниль стовбурів та товстих гілок листяних порід та поодиноко – облямованого трутовика (Fomitopsis pinicola), який викликає жовтувато – буру ядрово – заболонну призматичну стовбурову гниль деревини. Іноді стовбурові гнилі розвиваються на тлі некрозно-ракових захворювань, будучи в цьому випадку типовим прикладом сполучених хвороб.

В листяних насадженнях по Закревському лісництву – квартал 38 виділ 9, квартал 33 виділ 10; по Мошнівському лісництву – квартал 18 виділ 5, квартал 30 виділ 7, квартал 30 виділ 9, квартал 41 виділ 6, спостерігається враженння опеньком осіннім (Armillaria mellea) - збудником кореневих гнилей корозійно – деструктивного типу багатьох листяних порід. На вказаних ділянках спостерігали зрідженість крони, наявність тріщин в нижній частині стовбура, з яких витікає слиз. При враженні опеньком осіннім на обстежених ділянках (у старших по віку насадженнях) в наявності дерева з підірваною кореневою системою внаслідок сильних вітрів.

Явною ознакою хвороби (коренева гниль) є вихід плодових тіл опенька осіннього, що й було виявлено на момент обстеження на цих ділянках.

Зараженню ростучих дерев сприяє засуха, пошкодження шкідниками та різними хворобами. У результаті дії гриба розвивається біла гниль коренів і окоренкової частини стовбура, коріння при цьому згнивають повністю, а на стовбурі утворюється заболонна, біла гниль з чорними лініями, уражені дерева гинуть. Опеньок осінній дуже поширений і шкідливий.

Ділянки по **Закревському лісництву – квартал 38 виділ 9, квартал 33 виділ 10 та по Мошнівському – квартал 30 виділ 9** занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу по Філії **як осередок опенька осіннього** (кореневі й окоренкові гнилі).

На момент обстеження ділянки в кварталі 18 виділі 5, кварталі 30 виділі 7, кварталі 41 виділі 6 лісництва вже обліковуються по Філії як осередок опенька осіннього.

При лісопатологічному обстеженні ділянок з головною породою ясен звичайний в кварталі 33 виділі 10.2, кварталі 38 виділі 9.6, 7 кварталі 38 виділі 28 Закревського лісництва та в кварталі 38 виділі 12, кварталі 39 виділі 9, та, де є ясен у складі по ділянках, виявлено тенденцію погіршення санітарного стану у міру збільшення їхнього віку від комплексу патогенних чинників, які уражують хворобами ясеневі стовбури.

В першу чергу у вибіркову санітарну рубку будуть відібрані дерева VI категорії санітарного стану. Також - дерева ясена звичайного, вражені хворобами стовбурів, найпоширеніші з яких є східчастий рак ясена та бактеріальний рак ясена. У вибіркову санітарну рубку будуть відібрані дерева ясена, уражені бактеріальними раковими утвореннями та східчастим раком, де ранами охоплені понад 2/3 периметра стовбура в одному або кількох місцях. Відмічаємо враження дерев ясена опеньком осіннім (Мошнівське - квартал 28 виділ 40, Закревське - квартал 33 виділ 10, квартал 38 виділ 9), кореневими та окоренковими гнилями, які характеризуються ранами із вигниванням в глибину стовбурів у комельній частині дерева, що знецінює деревину. У вибіркову санітарну рубку будуть відібрані дерева із бактеріальним раком в комплексі із враженням окоренковими (комлевими) гнилями, підірвані з кореневою системою дерева, поодинокі зломи в комелі.

По всіх ділянках на ясеневих деревах V-VI категорії санітарного стану спостерігаються пошкодження стовбуровими шкідниками у невеликій кількості, при зрізанні яких виявлені характерні ходи строкатого (малого) ясеневого лубоїда та рідше заболонника, плями

фіолетового кольору лубу від дерево забарвлюючих грибів. На стовбурах буре борошно та розкльови стовбурів комахоїстівними птахами.

У хвойних насадженнях Закревського лісництва відбираються у вибіркову санітарну рубку дерева сосни звичайної IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з жовто – зеленою, яскраво – червоною та відсутньою глицею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами та завислими на інших деревах, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками: верхівковим короїдом, малим сосновим лубоїдом, льотні отвори сірого довговусого вусача, а в комелі - льотні отвори вусача кореневого коротковусого.

Слід зазначити, характер всихання сосни слабкий та групами, а на ділянках, де присутній дуб, будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку дерева дуба тільки VI категорії санітарного стану

Хвойні ділянки з груповим всиханням – **квартал 8 виділа 1, 2, 3, 4, квартал 10 виділ 2** Закревського лісництва занести в Книгу обліку шкідників та хвороб лісу по Філії **в осередок стовбурових шкідників** (верхівковий короїд, малий сосновий лубоїд та вусачі: сірий довговусий і кореневий коротковусий).

На обстежених ділянках, які відносяться до рекреаційно – оздоровчих лісів, у вибіркову санітарну руку будуть відібрані дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів та уражені раковими хворобами лише IV та V категорії санітарного стану лісів, згідно «Санітарних правил в лісах України».

Таким чином, в обстежених лісових насадженнях Філії будуть відібрані у вибіркову санітарну рубку дерева, пошкоджені хворобами лісу та стовбуровими шкідниками, а саме:

- дерева листяних порід, вражені некрозно – раковими хворобами: східчастим раком листяних порід, поперечним раком дуба;
- дерева листяних порід з виходом плодових тіл трутовиків – збудників стовбурових гнилей;
- дерева листяних порід IV – VI категорії санітарного стану, уражені опеньком осіннім;
- дерева листяних порід IV – VI категорії санітарного стану з відшарованою корою, пошкодженими стовбуровими шкідниками – вусачами, заболонниками, малим ясеневим лубоїдом;
- дерева сосни IV – VI категорій санітарного стану, пошкоджені стовбуровими шкідниками: короїдами, вусачами.

Характер всихання поодинокий та груповий, темп поступовий та різкий, ступінь всихання слабкий та середній.

При проведенні вибіркових санітарних рубок в насадженнях Філії залишати дерева, які виконують важливі біоценотичні функції та дотримуватись показника повноти, встановленого для вибіркових санітарних рубок, згідно «Санітарних правил в лісах України».

На момент обстеження відведення насаджень у вибіркову санітарну рубку не проведено.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження. у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій.
2. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибіркової санітарної рубки на загальній площі 184,3 га.**
3. ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні філії «Черкаське лісове господарство» здійснювати моніторинг за поширенням хвороб та шкідників лісу.

4. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог«Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

Акт складений у 3 примірниках:
1-й Філії «Черкаське лісове господарство»;
2-й Центрально - Західному міжрегіональному управлінню лісового та мисливського господарства;
3-й ДСЛП «Херсонлісозахист».

Додаток: фотоматеріали.

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог І категорії відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист» Раїса РУДЬ

Інженер – лісопатолог І категорії відділу нагляду та
прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» Володимир ВОВК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України» Олександр СИДОРЕНКО

Інженер охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України» Вадим КОЗКА

Лісничий Закревського лісництва Тарас КОВТУН

Лісничий Мошнівського лісництва Роман ШВЕД